

Raadsinformatiebrief

Aan de leden van gemeenteraad Montfoort

Portefeuillehouder: Dhr. H.J. van Wiggen
Zaaknummer: 1038921
Onderwerp: herijking gemeentefonds

Montfoort: 7 september 2021

09 SEP. 2021

Geachte raadsleden,

Hierbij informeren wij u over de laatste ontwikkelingen omtrent de herijking van het gemeentefonds.

Inleiding

In het Herstelplan is aangegeven dat de definitieve herijking van het gemeentefonds een kritische succesfactor is. Het proces rondom de herijking en het definitief vaststellen van het verdeelmodel door de fondsbeheerders blijkt grillig te zijn. Er vinden regelmatig publicaties plaats, die elke keer weer tot nieuwe en schuivende inzichten leiden.

Ter herinnering: de herijking van het gemeentefonds is niet meegenomen in het Herstelplan. De toenmalige voorlopige uitkomst van de herijking, de € +73,- per inwoner, is dus niet cijfermatig verwerkt. Inmiddels is ook dat bedrag weer verdampt. Zoals gemeld, is wel aangegeven dat de definitieve herijking van doorslaggevend belang kan zijn.

Nieuw ten opzichte van het Herstelplan is de toezegging van het Rijk van extra middelen voor Jeugd ten bedrage van € 1,3 miljard vanaf 2022. De provincie heeft beoordeeld dat de gemeenten dit voor 75% structureel mogen verwerken in de begroting 2022. Voor Montfoort bedraagt de financiële consequentie hiervan, circa € 674.000,- (zijnde 75% en is aflopend). Dit wordt opgenomen in de begroting 2022 e.v.

De laatste ontwikkelingen

Door de ontwikkelingen blijft de financiële impact van de herijking fluctueren. Het blijft voor Montfoort, en alle andere gemeenten, onduidelijk of je nu een voordeelgemeente bent of dat je toch een nadeelgemeente wordt. Als gemeente kan je daar niet op sturen. Een kort overzicht van de ontwikkelingen:

- **2020:**
Na het vaststellen van de begroting 2020 zijn er publicaties geweest rondom de herijking van het gemeentefonds, waarin Montfoort rekening moest houden van een negatieve bijstelling van (min) € -90,- per inwoner (omgeslagen betrof het toen € 1,2 miljoen negatief, bestaande uit € 800.000,- Sociaal Domein en € 400.000,- Klassiek Domein). Dit is destijds aan u gemeld en daarbij is de oproep gedaan om met het college een lobbycircuit op te starten richting de landelijke politiek, de fondsbeheerders en de provincie Utrecht om hier tegen te ageren.
- **2021 (medio):**
De publicatie van het herziene verdeelmodel met cijfers van 2017. Montfoort is een voordeelgemeente, waar gerekend kon worden op € +73,- per inwoner.

Er waren ook nadeelgemeenten, met name de noordelijke gemeenten en de G4. Deze gemeenten hebben destijds hun lobby-krachten ingezet jegens de fondsbeheerders en de VNG.

Het advies van de fondsbeheerders luidde om de herverdeel-effecten te maximeren op € 60,- per inwoner over een periode van vier jaar, oftewel € +15,- per inwoner per jaar. Dit gold zowel voor gemeenten met een negatief herverdeel-effect als voor gemeenten met een positief herverdeel-effect.

Begin van de zomer 2021 was er enige tijd sprake van dat Montfoort, als gevolg van de geslaagde lobby van de genoemde nadeelgemeenten, rekening moest houden met een terugval van een voordeel van € +73,- naar € +18,- per inwoner.

- **2021 (12 augustus)**

De meest actuele ontwikkeling is, dat het verdeelmodel 2019 op 12 augustus is gepubliceerd, met ditmaal andere voordeel – en nadeelgemeenten. De fondsbeheerders hebben daarbij toen de ROB (Raad van Openbaar Bestuur) en de VNG geïnformeerd over de uitkomsten van de actualisatie van het verdeelmodel van 2017 naar 2019.

Voor Montfoort blijft volgens bovenstaande informatie nog maar een bedrag per inwoner over van € +1,-. Dit is een aanzienlijke verlaging t.o.v. de eerdere € +73,-. De oorzaken hiervan zijn tweeledig:

1. ten eerste is dat nu de brondata van 2019 gebruikt zijn in plaats van de cijfers 2017 en
2. ten tweede door de inzet van de noordelijke gemeenten en de G4 is de component AEM (Algemene Eigen Middelen) in het verdeelmodel aangepast. Deze aanpassing heeft voor die gemeenten gunstig uitgepakt, maar zeker niet voor Montfoort.

- **2021 (26 augustus)**

Op de digitale VNG-Utrecht bijeenkomst heeft de wethouder Financiën uitleg gevraagd over de ontwikkelingen en over de verschillen met andere vergelijkbare gemeenten in het verdeelmodel 2019. Daar is geen concreet antwoord op gekomen. Het verschil is dus niet verklaard.

De herijking bevindt zich in de afrondende fase. Dat wil zeggen, de ROB en de VNG worden straks om hun advies gevraagd (zie alinea 'verdere proces'), daarna wordt de herijking definitief afgerond.

We ervaren wederom dat we straks te weinig middelen gaan ontvangen vanuit de (herijkte) algemene uitkering. Het is onzeker of onze lobby en al onze acties het gewenste effect gaan hebben. Daarom blijft onze lobby onverminderd gericht richting het Rijk, de fondsbeheerders, de ROB en de VNG om de verhouding middelen en taken van gemeenten meer in balans te brengen.

Huidige verdeelmodel gemeentefonds (Algemene Uitkering)

Een ander opvallend punt is dat Montfoort in vergelijking met de omringende gemeenten zoals Lopik en Oudewater minder geld uit het gemeentefonds ontvangt, terwijl deze gemeenten soortgelijk zijn qua inwoneraantal. In het herziene verdeelmodel neemt deze ongelijkheid nog meer toe. Zo ontvangt Oudewater op basis van het verdeelmodel cijfers 2019 € +53,- per inwoner per jaar en Lopik € +40,-.

Acties

Naar aanleiding van al deze ontwikkelingen heeft het college reeds lobby-acties ingezet en door de recente ontwikkelingen worden ook nieuwe acties ondernomen.

Reeds ingezette acties:

- Het college heeft de VNG en ROB per ommekeer benaderd, de onvrede uitgesproken en gevraagd om een duidelijke toelichting over het verdeelmodel 2019 en de aanpassing van de AEM. De ROB heeft aangegeven dit te betrekken bij de voorbereiding van hun advies. Tot op heden is hierop vanuit de VNG nog geen respons ontvangen, maar wordt nagejaagd.
- Het blijven inzetten (College, portefeuillehouder en gemeenteraad) op beïnvloeding (o.a. via de consultatierondes (zie hieronder) en andere communicatiekanalen) van de ROB en VNG ten behoeve van aanpassing van het verdeelmodel.

Nieuwe acties:

- De schriftelijke lobby naar het Rijk is hervat;
- Het netwerk in de werkgroep Portefeuillehouders Financiën van de provincie Utrecht is ingezet.
- Gemeente Montfoort heeft verder contact gelegd met het 'K80' netwerk om in gezamenlijkheid positiebepaling te versterken.
- Het nader onderzoeken en duiden van de verschillen aan Algemene Uitkering van Lopik en Oudewater in vergelijking met Montfoort en dit aankaarten bij de fondsbeheerders, VNG en de provincie Utrecht.

Provincie Utrecht

Tot slot, in de brief van 19 augustus heeft de provincie haar finale oordeel gegeven over de begroting 2021 en het herstelplan. Het besluit is onthouding van goedkeuring. Montfoort is zich bewust van de precaire financiële situatie en de grote mate van afhankelijkheid vanuit het Rijk. Montfoort heeft de provincie nauw betrokken bij de afwegingen en is deze situatie nadrukkelijk onder het voetlicht gebracht. Deze samenwerking wordt onzes inziens daarin onvoldoende aangehaald in hun laatste brief.

Het verdere proces herijking gemeentefonds

Het verdere proces is als volgt:

- **2021, september:** Bestuurlijke (en ambtelijke) consultatieronde van de VNG bij de gemeenten
- **2021, medio oktober:** naar verwachting eindadvies van de ROB
- **2021, oktober/november:** naar verwachting eindadvies VNG
- **2022, mei:** presentatie nieuwe verdeelmodel in meicirculaire 2022
- **2023:** Invoering verdeelmodel op 1 januari 2023

Zodra er nieuwe ontwikkelingen zijn over de herverdeling van het gemeentefonds wordt u hierover geïnformeerd. Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN MONTFOORT
de secretaris

M.H. van der Veer

b.a. H. Willems

de burgemeester

mr. P.J. van Hartkamp-de Jong